

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГЕОХІМІЇ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА НАН УКРАЇНИ»

УХВАЛЕНО

Вченою радою
ДУ «ІГНС НАН України»
Протокол № 06__
від «14» липня 2020 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ДУ «ІГНС НАН України»
чл.-кор. НАН України, д.т.н., проф.
Ю.Л. Забулонов
«14» липня 2020 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СИСТЕМУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО
ПЛАГІАТУ В ДЕРЖАВНІЙ УСТАНОВІ «ІНСТИТУТ ГЕОХІМІЇ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАН УКРАЇНИ»

Київ, 2020

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в Державній установі «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України». – К. : ДУ «ІГНС НАН України», 2020. – 14 с.

Укладачі:

О.О. Попов, д.т.н., с.н.с., заступник директора,

А.В. Яцишин, к.пед.н., с.н.с., провідний науковий співробітник,

В.Г. Яценко, к.г.-м.н., с.н.с., завідувач лабораторії,

І.М. Севрук, к.геол.н., старший науковий співробітник,

М.М. Герцюк, к.х.н., с.н.с., завідувач лабораторії

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ	4
3. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕВІРКИ	6
4. ОЦІНКА РІВНЯ ОРИГІНАЛЬНОСТІ ТА УМОВИ ВИЗНАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ПРАВОМІРНИМИ.....	7
5. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ	8
6. ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ	11
Додаток А Зразок заяви для перевірки на плагіат дисертаційної роботи	12
Додаток Б Зразок заяви для перевірки на плагіат монографії, підручника, посібника, словника, енциклопедії тощо.....	13
Додаток В Шкала унікальності тексту	14

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату (далі – Положення) визначає систему заходів щодо протидії академічному плагіату в Державній установі «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України» (далі – Інститут) та порядок перевірки наукових робіт (статей, дисертацій, монографій та ін.) на академічний плагіат.

1.2. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Листа-рекомендації МОН України № 1/11-8681 від 15.08.2018 «Щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах» та Статуту Інституту.

1.3. Метою Положення є: 1) врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в наукових роботах (монографіях, підручниках, навчальних посібниках тощо) працівників, аспірантів і докторантів Інституту, а також у статтях, які подаються для друку у виданнях Інституту, та у дисертаціях, які подаються для захисту у спеціалізованих вчених радах Інституту; 2) сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

2.1. Основні поняття

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Плагіат – привласнення авторства на запозичений твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях запозичень без посилання на автора. Використання запозичених текстів у письмових роботах допускається за умови, що зазначені всі джерела запозичень.

Плагіат академічний – плагіат в академічному середовищі – навмисне відтворення викладачем, докторантом, аспірантом або студентом у письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненому на електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора.

Самоплагіат – порушення етичних норм наукових публікацій, суть якого полягає у повторній публікації самим автором одного й того ж матеріалу (як в оригінальному варіанті, так і в незначній переробці, яка не змінює його суті) у декількох виданнях без виправданої мети, лише задля збільшення кількості публікацій.

Твір (робота, матеріал) – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), надана на паперових носіях або в електронному вигляді в мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному web-сайті університету (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), кваліфікаційна робота бакалаврського чи магістерського рівнів, курсова робота чи проект, реферат, есе, контрольна робота тощо).

Унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального обсягу матеріалу.

Цитата – порівняно стислий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному web-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі для того, щоб зробити зрозумілішими власні твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.2. Різновидами академічного плагіату є:

– копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як своєї;

– дослівне копіювання фрагментів тексту чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;

– внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) без належного оформлення цитування;

– парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту, сутність якого полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних оборотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці;

– повторна публікація самим автором значних за обсягом і ідентичних (або дуже близьких) за формою та змістом наукових текстів без вказівки на те, що ці тексти вже були опубліковані раніше (або одночасно).

3. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕВІРКИ

3.1. Перевірка рукописів дисертацій, монографій, рукописів статей, поданих до публікування у періодичних наукових виданнях Інституту, на академічний плагіат здійснюється за допомогою сервісу перевірки на плагіат Unicheck.

3.2. Перевірку на академічний плагіат здійснюють призначені відповідальні особи.

3.3. За підготовку файлу роботи, що підлягає перевірці, відповідає автор цієї роботи. Формат файлу повинен бути прийнятним для перевірки на плагіат (підтримуються формати файлів .doc, .docx).

3.4. Під час підготовки файлу роботи забороняється використовувати будь-які методи обманювання сервісів перевірки на академічний плагіат, зокрема забороняється:

– заміна текстових символів на візуально ідентичні зображення;

– заміна окремих букв одного алфавіту на аналогічні за написанням букви іншого алфавіту (наприклад, заміна кириличних букв

'AaBEeliKMHOoPpCcTyXx' на відповідні латинські і навпаки);

– вставка додаткових текстових символів, які візуально не видимі.

У випадку виявлення факту спроби обману під час перевірки на наявність академічного плагіату в поданих роботах приймається негативний висновок зі складанням відповідного протоколу і така робота не приймається до захисту (не рекомендується до публікування).

3.5. Відповідальна особа після отримання файлів робіт від авторів проводить перевірку на академічний плагіат і зберігає розширені електронні звіти щодо результатів перевірки, у яких міститься інформація про відсоток унікальності робіт.

3.6. Відповідальні особи несуть відповідальність:

– за подання в звіті недостовірної та неправдивої інформації;

– за невчасну перевірку роботи на плагіат та формування звітів подібності за умови дотримання термінів подачі тексту роботи автором.

4. ОЦІНКА РІВНЯ ОРИГІНАЛЬНОСТІ ТА УМОВИ ВИЗНАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ПРАВОМІРНИМИ

4.1. Виявлені у науковій роботі запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

– власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч. найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.);

– усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;

– належним чином оформлені цитуваннями;

– самоцитуванням (фрагментами тексту, що належать автору твору, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним у інших творах), якщо це допускається редакційною політикою видання.

4.2. Показники оригінальності (унікальності) академічних текстів.

У додатку В наведено шкалу унікальності тексту у %, згідно якої за результатами перевірки приймається рішення щодо подальших дій з роботою, яка перевірялась.

4.3. Отримані результати у звітах щодо перевірки тексту на унікальність носять рекомендаційний характер і є лише допоміжними матеріалами для забезпечення роботи експертних комісій з перевірки на плагіат залежно від виду академічного тексту, що проходить перевірку. Остаточне рішення про прийняття чи відхилення поданого тексту може прийняти лише експертна комісія, це рішення обов'язково має бути аргументовано і зафіксовано в протоколі (висновку).

5. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

5.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

– дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктор філософії/кандидата наук» або «доктора наук» на етапі представлення робіт до розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту;

– монографії, що рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні ради;

– рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів Інституту на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5.2. Для перевірки на академічний плагіат наукових робіт з п. 5.1 наказом директора Інституту створюються окремі експертні комісії та в кожній з них призначаються відповідальні особи (секретарі), які отримують тексти робіт від авторів та надсилають їм результати перевірки з рекомендаціями подальших дій. Комісії з перевірки на академічний плагіат Інституту працюють на громадських засадах.

5.3. Перевірка на плагіат дисертаційних робіт, що подаються до спеціалізованих вчених рад Інституту

Дисертант подає заяву (додаток А) та остаточний варіант дисертації (у друкованому та електронному вигляді) до спеціалізованої вченої ради. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на експертну комісію з перевірки на плагіат, яка діє тільки при спеціалізованій вченій раді. Відповідальна особа здійснює перевірку і генерує звіт подібності. Звіт подібності подається комісії, яка приймає рішення про допуск її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

У випадку виявлення у дисертації запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд комісії. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

Автор має право подати апеляцію згідно з Порядком присудження наукових ступенів.

5.4. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат монографій, підручників, посібників, словників, енциклопедій тощо

Автор(и) подає(ють) заяву (додаток Б) та остаточний (електронний) варіант роботи разом з рецензіями від рецензентів вченому секретарю

Інституту. Учений секретар передає електронний варіант роботи до експертної комісії з перевірки на плагіат рукописів монографій, підручників, посібників тощо. Відповідальна особа здійснює перевірку та генерує звіт подібності, і передає матеріали комісії, яка розглядає матеріали і у своєму протоколі визначає відсутність чи наявність академічного плагіату.

У випадку виявлення у роботі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання. Причини повернення мають бути зазначені у протоколі.

Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, автору відмовляється у винесенні рекомендації до розгляду на засіданні Вченої ради. Протокол комісії передається ученому секретарю. Результати перевірки роботи на плагіат оголошуються під час розгляду на Вченій раді.

5.5. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат рукописів статей, поданих до публікації у наукових виданнях Інституту

Для опублікування у періодичних виданнях Інституту рукописів статей автор(и) подає(ють) остаточний (електронний) варіант рукопису статті секретарю видання, який надсилає рукопис відповідальній особі в експертній комісії з перевірки на плагіат рукописів статей. Відповідальна особа здійснює перевірку та генерує звіт подібності і передає матеріали експертній комісії, яка розглядає матеріали і у своєму протоколі визначає відсутність чи наявність академічного плагіату. Даний протокол надається секретарю видання, який ознайомлює з ним головного редактора. На основі даної інформації головний редактор приймає рішення щодо допущення чи не допущення рукопису статті до рецензування. За умов низької унікальності рукопису статті (додаток В) стаття повертається автору(ам) для доопрацювання. Якщо стаття містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або

інші прояви академічного плагіату, то робота не приймається до рецензування. Причини неприйняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у відповіді автору(ам) статті.

Автор(и) має(ють) право подати апеляцію до редколегії видання для відстоювання своєї позиції.

6. ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Попередження плагіату в академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

– інформуванні працівників, аспірантів і докторантів про необхідність дотримання правил Кодексу академічної доброчесності, правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;

– розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані в письмових роботах матеріали;

– організації семінарів, майстер-класів з розвитку цифрової компетентності науковців та недопущення академічного плагіату;

– запровадження в рамках відповідних дисциплін («Методологія наукових досліджень», «Основи академічного письма» тощо) вивчення вимог коректного використання інформації з інших джерел, правил опису джерел, оформлення цитувань;

– ознайомлення працівників, аспірантів і докторантів із цим Положенням.

Додаток А

Зразок заяви для перевірки на плагіат дисертаційної роботи

Голові спеціалізованої вченої ради *шифр*
ДУ «ІГНС НАН України»
наук. ст., вч. зв. ініціали, прізвище Голови
дисертанта *ПІБ*

ЗАЯВА

Прошу перевірити мою дисертаційну роботу на тему «*назва роботи*» на наявність академічного плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел мають відповідні посилання.

Погоджуюсь, що виявлення плагіату у моїй роботі є підставою для відмови в допуску до захисту.

Додаток: електронний варіант роботи.

Дата

Підпис

Додаток Б

Зразок заяви для перевірки на плагіат монографії, підручника, посібника, словника, енциклопедії тощо

Голові Вченої ради ДУ «ІГНС НАН України»
наук. ст., вч. зв., ініціали, прізвище Голови
наук. ст., вч. зв., ПІБ одного з авторів

ЗАЯВА

Прошу перевірити мою(нашу) монографію (підручник, посібник, словник, енциклопедію тощо) «*назва роботи*» на наявність академічного плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел мають відповідні посилання.

Погоджуюсь(ємось), що виявлення плагіату у моїй(нашій) роботі є підставою для відмови рекомендації Вченою радою Інституту до друку.

Додаток: електронний варіант роботи.

Дата

Підпис

Додаток В

Шкала унікальності тексту

У таблиці В.1 наведено шкалу унікальності тексту, згідно якої приймається рішення щодо подальших дій з поданим до перевірки на плагіат текстом.

Таблиця В.1

Шкала унікальності тексту (у відсотках до загального обсягу матеріалу)

Дисертація	Монографія, підручник, посібник, словник, енциклопедія тощо	Рукопис статей	Рекомендовані дії
85-100	85-100	80-100	Текст вважається унікальним та оригінальним і не потребує додаткових перевірок. Робота приймається до розгляду/друку.
70-84	70-84	65-79	Унікальність тексту задовільна, наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід перевірити посилання на першоджерела для цитованих фрагментів тексту.
50-69	50-69	50-64	Матеріал відправляється автору(ам) на доопрацювання.
менше 50	менше 50	менше 50	Матеріал до розгляду не приймається.

Примітка. Якщо наукова стаття присвячена «аналізу», «огляду», «порівнянню», то вона може бути подана рецензентам, якщо навіть має «низьку унікальність», оскільки це пов'язано з пошуковим дослідженням.